

Available online at <http://dergipark.gov.tr/iujad>
Inonu University Journal of Art and Design
Faculty Homepage: <http://www.inonu.edu.tr/tr/gsf>

Kentsel Peyzajlarda Kültürel Ekosistem Hizmetleri Algıları: Amasya Yeşilirmak Kıyısı Örneği

Perceptions of Cultural Ecosystem Services in Urban Landscapes: The Case of Amasya Yesilirmak Riverfront

Şeyma Betül ALBAYRAK KILIÇASLAN^{a,*}, Aysel ULUS^b

^a Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara, 06120, Türkiye

^b Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul, 34473, Türkiye

Article history: Received 08.11.2020 / Accepted 07.06.2021

ÖZET ABSTRACT

Bu çalışma, kültürel miras öğeleriyle çevrili Amasya il merkezi Yeşilirmak kıyısında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı; Amasya halkının farklı kültürel ekosistem hizmetleri algılarını, hizmetlerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve algıların sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere bağlı olarak değişimlerini geçerli ve güvenilir bir ölçekte belirlemektir. Bu çalışma için örneklem sayısı en az 383 kişi olarak tespit edilmiştir. 16-75 yaş arasındaki 244 erkek, 171 kadın olmak üzere toplam 415 katılımcı rasgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup, anket yüz yüze uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda, Cronbach alpha katsayısı 0.933 olan beş faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim ve aile aylık gelir durumlarına bağlı olarak yer duygusu, rekreasyon, estetik değerler, doğa bilinci ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler faktörlerini algı düzeyleri belirlenmiştir. İlişkilerin yönünü ve şiddetini belirlemek üzere Spearman sıra korelasyonu analizi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; yer duygusunun en yüksek düzeyde algılanan kültürel hizmet olduğu, yer duygusu ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler alt boyutlarının en güçlü ilişkiye sahip olan kültürel hizmetler olduğu, kadın katılımcıların kültürel ekosistem hizmetlerini erkek katılımcılara göre daha yüksek seviyede algıladığı belirlenmiştir. Bu çalışmada, Yeşilirmak kıyısındaki tarihi kentsel peyzajda yerel halk tarafından algılanan kültürel ekosistem hizmetleri 5 alt boyutta geçerli ve güvenilir şekilde ölçülmüştür.

This study was carried out on the Yesilirmak riverfront, the city center of Amasya, surrounded by cultural heritage elements. The aim of the study was to determine the perceptions of different cultural ecosystem services of the local people, the relations of the services with each other and the changes of perceptions depending on the socio-demographic and socio-economic characteristics with a valid and reliable scale. A total of 415 participants, 244 males and 171 females between the ages of 16-75, were selected by random sampling method, and the survey was applied face to face. As a result of the factor analysis, a five-factor structure with a Cronbach alpha coefficient of 0.933 emerged. Depending on the gender, age, education and household monthly income of the participants, the perception levels of sense of place, recreation, aesthetic values, nature awareness and educational values and social relations factors were determined. As a result of the study; it was revealed that the sense of place is perceived at the highest level, the sense of place and educational values and social relations sub-dimensions have the strongest relationship, and female participants perceive cultural ecosystem services at a higher level than male participants.

Keywords: Cultural ecosystem services, Perception, Amasya, Factor analysis.

Anahtar Kelimeler: Kültürel ekosistem hizmetleri, Algı, Amasya, Faktör analizi.

1. GİRİŞ

Algı, çevre ve insan arasındaki ilişkiyi sağlayan bir vasıta. Peyzajları algılayan, tanımlayan, dönüştüren; onlardan yararlanan insanlar bakımından peyzajlar, sadece fiziksel ve mekânsal parametreleri değil, aynı zamanda psikolojik, sosyal, tarihsel ve manevi çağrışımları da içermektedir. Buna göre peyzajın kültürü etkilemesi veya kültürün peyzajı şekillendirmesi yoluyla insan-peyzaj etkileşimleri kaçınılmazdır. Bu etkileşimler sonucunda bir kültürel kaynak olarak peyzajı oluşturan önemli elemanları ve özelliklerini tanımlamak; bunların birbirleriyle, tarihi olaylarla, eğilimlerle ve insanlarla olan ilişkilerini ortaya koymak açısından kültürel peyzaj kavramı önem arz etmektedir (Özsüle, 2005).

* Corresponding author.

Kültürel peyzaj, insanoğlunun doğal kaynakları kullanımı ve adaptasyonunu yansıtmakta ve doğanın organizasyon ve bölüşümüyle oluşan yerleşim dokusu, alan kullanımı, dolaşım sistemi, inşa edilmiş yapı tipleri vb. ile ifade edilmektedir.

Bir kültürel peyzajın karakteri hem yollar, binalar, duvarlar ve vejetasyon gibi fiziksel materyallerle ve hem de kültürel değer ve gelenekleri yansıtan kullanım biçimleriyle tanımlanmaktadır (Vos ve Meekes, 1999; Özsüle, 2005).

Kültürel sürekliliğin sağlanması için; kültürel peyzajların sürdürülebilirliğini sağlamak, bunun için de insan-peyzaj ilişkilerini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirip, anlayabilmek ve yorumlayabilmek önemlidir. İnsanın yaşam kalitesine katkı sunan kültürel ekosistem hizmetleri bu bağlamda güncel bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Binyıl Ekosistem Değerlendirmesi'nde (MEA: Millenium Ecosystem Assessment) dört ekosistem hizmetinden biri olan kültürel ekosistem hizmetleri; "manevi zenginleşme, bilişsel gelişim, derin düşünce, rekreasyon ve estetik deneyimler yoluyla insanların ekosistemlerden elde ettiği maddi olmayan faydalar" olarak tanımlanmıştır (MEA, 2005).

Bu bağlamda, araştırma çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmış ve kültürel ekosistem hizmetleri bakımından birçok değere sahip Amasya kentinde, yerel halkın kültürel ekosistem hizmetleri algısını ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen hedefler (alt amaçlar) şu şekildedir:

- Amasya halkının kültürel ekosistem hizmetlerini algı düzeylerini belirlemek için yeni bir ölçek geliştirmek,
- Demografik özelliklere bağlı olarak halkın bu hizmetleri algı düzeylerini belirlemek,
- Kültürel ekosistem hizmetlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini ortaya çıkarmaktır.

Birçok çalışmada temel kabul edilen Plieninger vd. (2013) tarafından uyarlanan MEA kültürel ekosistem hizmetleri sınıflandırması bu çalışmada da kullanılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre kültürel ekosistem hizmetleri; rekreasyon, estetik değerler, yer duygusu, kültürel miras değerleri, eğitim değerleri, manevi değerler ve ilham değerleri başlıkları altında irdelenmiştir (Tablo 1). Ancak her çalışmada, çalışılan alanın kendine özgü yerel dinamikleri odağında kullanılacak kategorilerin kapsamı ve bunların seçim nedenleri tanımlanmaktadır. Natural England (2010) raporunda, hangi kültürel hizmetler sınıflandırması kullanılırsa kullanılsın, tanımların üst üste gelebileceği, bunun yanı sıra çalışmanın bütününe bakıldığında bazı boşluklar görülebileceği ifade edilmiş olup, bu durumun kendi çalışmalarında da geçerli olduğu eklenmiştir.

Tablo 1: Binyıl Ekosistem Değerlendirmesi Kültürel Ekosistem Hizmetleri Sınıflandırması (Plieninger vd., 2013).

Rekreasyon	Rekreasyonel faaliyet için kullanılan alanlar (yürüyüş, yüzme, yabancı meyve toplama, köpek gezdirme vs.)
Estetik Değerler	Belirli özellikleriyle göze hoş gelen, güzel alanlar
Yer Duygusu	İnsanın o yere aidiyet hissetmesini dürttüleyen mekânlar
Manevi Değerler	Manevi veya dini anlam ifade eden alanlar
Eğitim Değerleri	Bilgi verici veya öğrenmeye teşvik edici alanlar
Kültürel Miras Değerleri	Yerel tarih ve kültürle ilgili mekânlar
Sosyal İlişkiler	İnsanların buluşma noktası olan alanlar
İlham Değerleri	Yeni fikirleri, yaratıcılığı dürttüleyen alanlar

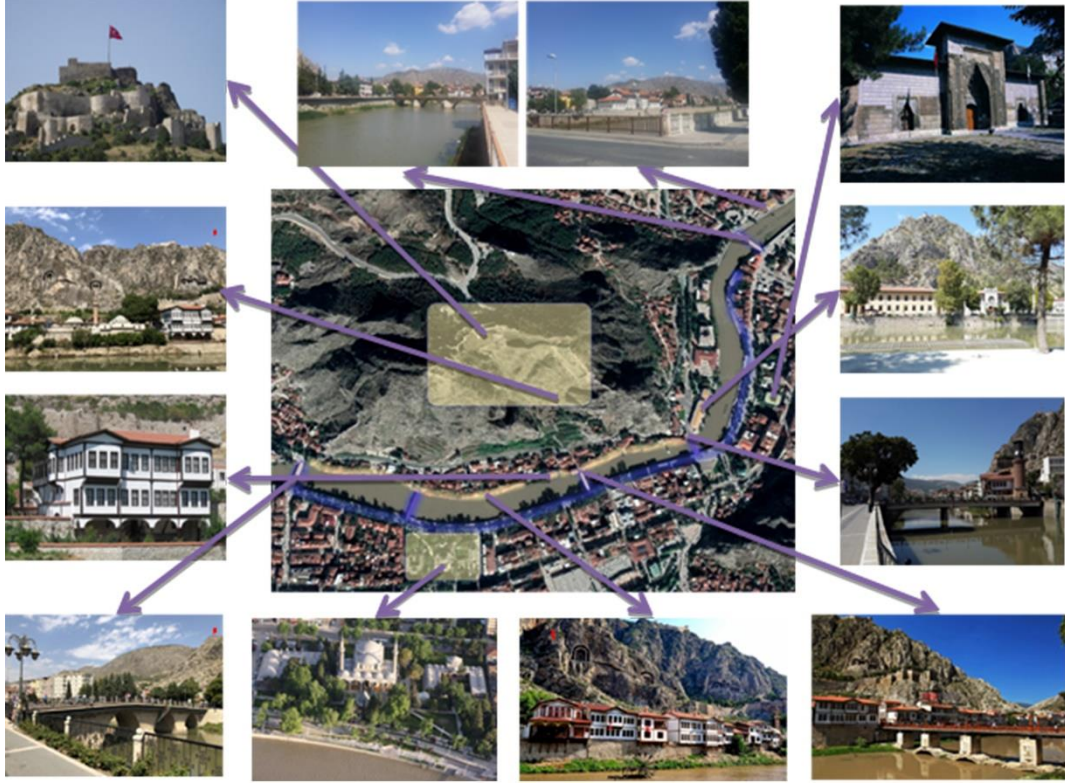
2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Çalışma Alanının Tanıtımı

Çalışma alanı, Türkiye'nin Orta Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Amasya il merkezinde yer almaktadır. İlin yüzölçümü 5,701 km² dir. İl merkezinin nüfusu ise 109.240'tır. İl merkezinin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 411,69 m'dir (URL-1, 2018). Çalışma alanı, Yeşilirmak Nehri kıyı gezinti yolunda tarihi katmanlaşmanın yoğun olarak hissedildiği, İstasyon Köprüsü ile Hükümet Köprüsü arasında kalan yaklaşık 2 kilometrelik bölümdür. Hatti, Hitit, Frig, Kimmer, İskit, Med, Pers, Pontos, Roma, Bizans, Danişmend, Selçuklu, Moğol, Eretna gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapan bu alan; aynı zamanda 2 numaralı kentsel sit alanıdır.

Sit alanı içerisinde Sultan II. Bayezid Külliyesi, Hatuniye Cami, Yıldız Hamamı, Hazeranlar Konağı gibi anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri bulunmaktadır (Güzelci, 2012). Bugünkü adıyla "Şehzadeler Gezi Yolu", 1997 yılında çizilen, "Amasya Yeşilirmak Yalıboyu Promenad Düzenlemesi" projesinin hayata geçmiş halidir.

Çalışmanın diğer bölümünü oluşturan Hükümet Köprüsü ile Küncü Köprü arasındaki Piringçi Promenadı ise Cumhuriyet Dönemi eserleriyle birlikte Bimarhane, Mehmet Paşa Camii gibi tarihi yapıların çevrelediği önemli bir kentsel açık mekândır (Şekil 1).

Şekil 1: Etrafında yer alan somut kültür öğeleriyle çalışma alanının özgün konumu (Orijinal, 2018).

2.2. Yöntem

Bu çalışma, yoğun olarak kullanılan bir kentsel açık mekânda kültürel ekosistem hizmetlerinin yerel halk tarafından nasıl ve ne düzeyde algılandığını ölçmeye yönelik "tanımlayıcı" bir araştırmadır. Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında 2018 yılı Amasya il nüfusu göz önüne alınmış ve $n = N \cdot t^2 \cdot pq / d^2 (N-1) + t^2 \cdot pq$ formülü kullanılmıştır. Bu formülde; N: Hedef kitledeki birey sayısını, n: Örneklem alınacak birey sayısını, p: İncelenen olayın görülüş sıklığını (gerçekleşme olasılığı), q: İncelenen olayın görülmemiş sıklığını (gerçekleşmeme olasılığı), t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değeri ve d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örneklem hatasını ifade etmektedir (Vural, 2012; Karlier, 2017). Formül sonucunda minimum örneklem büyüklüğü 383 olarak belirlenmiş olup, bu çalışmada toplam 415 kullanıcıya anket uygulanmıştır.

Anket soruları konu ile ilgili farklı kaynaklardan yararlanarak (Langemeyer vd., 2015; Ament vd., 2017; Bieling vd., 2014; Smith ve Ram, 2017; Buchel ve Frantzeskaki, 2015; Bertram ve Rehdanz, 2015; Natural England, 2010, Yılmaz ve Şahin, 2009; Riechers vd., 2018; Zwierzchowska vd., 2018; Schmidt vd., 2017) oluşturulmuş ve iki grupta kurgulanmıştır. Birinci bölümde 10 sorudan oluşan kişisel bilgi formu, ikinci bölümde ise MEA sınıflandırılması esas alınarak, kullanıcı algısını ölçmeye yönelik oluşturulan 29 soru yer almaktadır.

Anketler 2018 yılı Ağustos-Eylül aylarında gerçekleştirilmiş olup, çalışmanın amacı ve yönerge katılımcılara açıklandıktan sonra yüz yüze görüşmeye dayalı bir şekilde uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır.

İlk olarak çalışmada kullanılan veri grubunun normalliğini test etmek üzere, örneklem büyüklüğü 29'dan büyük olduğundan, Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Sonrasında bu çalışmanın katılımcılarının sosyo-ekonomik yapılarının ve kişisel bilgi formunda yer alan diğer soruların dağılımlarını ortaya koyan çapraz tablolar hazırlanmıştır.

Ölçmede kullanılan anketin özelliklerini ve güvenilirliklerini değerlendirmek üzere "Güvenilirlik Analizi" (Reliability Analysis) yapılmıştır. Bu analizde "Alfa (α) Modeli" (Cronbach Alpha Coefficient) kullanılmıştır.

MEA'ya göre ekosistem hizmetleri ana başlıkları altında yer alan soruların belli gruplar halinde kümelenecek ayrılmasında "Faktör Analizi" uygulanmıştır.

Faktör analiziyle ortaya çıkan kültürel ekosistem hizmetleri alt boyutlarının birbirleriyle ilişkisini ayrıca bu alt boyutların katılımcıların sosyo ekonomik yapısı ile ilişkisini tespit etmek üzere "Spearman Sıra Korelasyonu Analizi" uygulanmıştır (Kalaycı, 2006).

3. BULGULAR

3.1. Kullanıcıların Profilleri ve Alan Kullanım Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

Verilerin dağılımının normalliğini test etmek üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov testine göre Sig. değerlerinin %5'ten küçük olması sebebiyle verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir.

Verilerin normalliği test edildikten sonra, bu çalışmada belirlenen örneklemin katılımcı cinsiyetine göre dağılımı, hazırlanan çapraz tablolardan üretilen Tablo 2' de sunulmuştur. Katılımcıların % 58.8'i erkek ve % 41.2'si kadındır. Çalışmanın örnekleminde erkek ve kadınların yeterli seviyede temsil edildiği görülmektedir. Yaş dağılımlarına bakıldığı zaman 192 katılımcı 16-35 yaş, 223 katılımcı ise 36-75 yaş aralığında yer almaktadır. Öğrenim durumları incelendiğinde; lise ve altı öğrenim düzeyine sahip 169 katılımcının oranı %40,72 iken; ön lisans ve üstü öğrenim düzeyine sahip 246 katılımcının oranı 59,28'dir. Çalışmada her gelir düzeyi grubu temsili sağlanmış olup, 3.999 TL ve altı gelire sahip grup çalışmanın %49,16'sını, 4 bin TL ve üstü grup ise çalışmanın %50.84'ünü oluşturmuştur. Katılımcıların %68,2'sinin 10 yıl ve üzeri bir süre, %31,8'inin ise 10 yıldan az bir süredir Amasya'da yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 2: Kullanıcı profilleri.

Kategoriler	Kullanıcı Profilleri	
	Kadın	Erkek
Cinsiyet	110 (%41.2)	103 (%58.8)
Yaş	16-35 Yaş 192	36-75 Yaş 223
Öğrenim durumu	Lise ve altı 169 (%40.72)	Ön lisans ve üstü 246 (%59.28)
Aile aylık gelir düzeyi	3999 ₺ ve altı 204 (%49.16)	4000 ₺ ve üstü 211 (%50.84)
Amasya'da yaşam süresi	10 yıl ve üzeri 283 (%68,2)	10 yıldan az 132 (%31,8)
Toplam	415	

Alan kullanım alışkanlıklarını tespit etmek üzere sorulan sorulara, katılımcıların çoğunluğunun verdiği yanıtlara göre halkın Yeşilirmak kıyısındaki gezinti alanına en az haftada bir kez, mevsim fark etmeksizin, yürüyerek geldiği, 15-60 dakika burada vakit geçirdiği ve en fazla 15 dakika içerisinde alana ulaştığı bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3: Katılımcıların alan kullanım alışkanlıkları.

Kategoriler	Alan Kullanım Alışkanlıkları	Katılımcı sayısı
Alana geliş sıklığı	En az haftada bir kez	246 (%59,28)
Alanı ziyaret için tercih edilen mevsim	Her mevsim	318 (%76,63)
Alanda geçirilen zaman	15-60 dakika	258 (%62,17)
Alana ulaşım biçimi	Yürüyerek	251 (%60,48)
Alana ulaşım süresi	En fazla 15 dakika	256 (%61,69)
Toplam		415

3.2. Faktör Analizi Bulguları

Ankette yer alan 29 sorunun homojen yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediği Alfa (α) Modeli (Cronbach Alpha Coefficient) ile analiz edilmiş ve Cronbach Alpha değeri 0,933 bulunmuştur. Bu değere göre, çalışmada kullanılan anket yüksek derecede güvenilirdir.

Anketin güvenilirliğinin ardından, değişken sayısını azaltmak ve değişkenleri sınıflandırmak üzere uygulanacak olan faktör analizi için veri setinin uygunluğu test edilmiştir. KMO ve Bartlett testlerine göre KMO oranı 0,929 olup, alt sınır olan 0,5'in üzerindedir. Bartlett testi anlamlıdır (Sig.= 0,000). Bu sonuçlara göre, çalışmada elde edilen veri seti faktör analizi yapmak için oldukça ideal bulunmuştur. Özdeğer istatistiği (Eigenvalues) 1'den büyük olan 5 faktör söz konusudur. Birinci faktör toplam varyansın %16,328'ini açıklamaktadır. Birinci ve ikinci faktörler birlikte toplam varyansın %28,712'sini açıklamaktadır. Beş faktör ise toplam varyansın %59,272'sini açıklamaktadır.

Bir değişken, bulunduğu satırda en büyük ağırlığı hangi faktör altında aldıysa, o değişken o faktör altında değerlendirilmiştir. Bu durumda, döndürülmüş faktör matrisi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde; 28, 23, 24, 26, 25, 29, 27, 22, 21. önermelerden oluşan faktör, veri setini en yüksek ölçüde açıklayan birinci faktördür. 2, 1, 4, 5 ve 3. önermelerden oluşan faktör, analizde ikinci sırada yer almaktadır. 8, 9, 7, 10 ve 19. önermelerden oluşan faktör, üçüncü faktörü oluşturmaktadır. 13, 14, 11, 6 ve 20. önermelerden oluşan faktör, dördüncü faktör olup, 12, 15, 18, 16 ve 17. önermelerden oluşan faktör ise çalışmanın son ve beşinci faktörüdür.

Çalışmanın örnekleme 415 katılımcıdan oluştuğu için faktör ağırlığının 0,30 ve üzerinde olması gerekmektedir. Tablo 4'te görüldüğü üzere, 29 önermenin tümü bu ağırlığın üzerinde olduğundan hiçbir rotasyon aşamasında analizden atılmamıştır.

Son olarak faktörlerin isimlendirilmesi aşamasına gelindiğinde; ilk faktöre, kültürel ekosistem hizmetlerinin ayırt edici özelliği olan maddi olmayan veya soyut değerlerin büyük çoğunluğunu bir şemsiye altında toplayan "Yer Duygusu" ismi verilmiştir. Bunun en önemli sebebi bu faktörün çalışmada, yer duygusuyla alakalı öne sürülen beş değerlendirmenin tümünü kapsamasıdır. İkinci faktör net bir biçimde rekreasyon ile ilgili önermeleri veya değerlendirmeleri kapsamakta olduğundan, ismi de "Rekreasyon" olarak belirlenmiştir. Üçüncü faktör ise; ağırlıklı olarak estetikle alakalı değerlendirmeleri içerdiğinden, "Estetik Değerler" olarak adlandırılmıştır. Dördüncü faktör; doğal çevre farkındalığına ve doğayla etkileşime dair değerlendirmelerin kümelendiği bir faktör olduğundan "Doğa Bilinci" adını almıştır. Beşinci ve son faktör ise; eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler ile ilgili değerlendirmeleri içerdiğinden "Eğitim Değerleri ve Sosyal İlişkiler" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 4: Döndürülmüş faktör matrisi.

	Yer Duygusu 28, 23, 24, 26, 25, 29, 27,22, 21	Rekreasyon 2, 1, 4, 5, 3	Estetik Değerler 8, 9, 7, 10, 19	Doğa Bilinci 13, 14, 11, 6, 20	Eğitim Değerleri ve Sosyal İlişkiler 12, 15,18, 16, 17
S 28: Çevresinde tarihi camilerin yer aldığı bu mekan manevi duyguları canlandırır.	(Manevi Değerler) 0,731				
S 23: Eşsiz ve etkileyici bir mekandır.	(Yer Duygusu) 0,703				
S 24: Tarihi yapılar, Yeşilirmak ve yaşlı çınar ağaçları gibi geçmişte de var olan öğeler buraya aidiyet duygusu hissettirmektedir.	(Yer Duygusu) 0,689				
S 26: Sanat, folklor ve mimarlık gibi alanlarda yaratıcı ilham verir.	(İlham Değerleri) 0,685				
S 25: Uzun süre uzak kalındığında özlem duyulan bir mekandır.	(Yer Duygusu) 0,679				
S 29: Huzur veren bir mekandır.	(Manevi Değerler) 0,661				
S 27: Yeni fikirler için ilham verici bir ortam sunar.	(İlham Değerleri) 0,631				
S 22: Geçmişini anımsatmaktadır.	(Yer Duygusu) 0,584				
S 21: Tarihi ve kültürel öğelerle bütünleşmiş olan Yeşilirmak kıyısı, özgün bir kimliğe ve ruha sahiptir.	(Yer Duygusu) 0,490				
S 2: Dinlenmek, oturmak, piknik yapmak, kitap/gazete okumak gibi faaliyetler için imkan sunar.		(Rekreasyon) 0,721			
S 1: Yürüyüş, koşu ve egzersiz yapmak, bisiklet sürmek, balık tutmak gibi etkinlikler		(Rekreasyon) 0,704			

yapmaya olanak sağlar.					
S 4: Eğlence ve yeme içme olanağı sunar.		(Rekreasyon) 0,687			
S 5: Stres atmak ve deşarj olmak için ideal bir ortamdır.		(Rekreasyon) 0,663			
S 3: Konser, tiyatro, sergi gibi kültürel etkinlikler için mekan sağlar.		(Rekreasyon) 0,646			
S 8: Yürüyüş yolları, aydınlatma ve oturma birimleri, çöp kutuları gibi donatı elemanları ve bu elemanların bakımlı ve temiz tutulması kent estetiğine katkı sunar.			(Estetik Değerler) 0,845		
S 9: Ağaç, çalı ve çiçek gibi farklı ve bakımlı bitkiler kentsel çevreyi güzelleştirmektedir			(Estetik Değerler) 0,801		
S 7: Tarihi yapıların restore edilmesi ve bakımlı tutulması kent estetiği için önemlidir.			(Estetik Değerler) 0,776		
S 10: Seyir ve fotoğraf çekimi için güzel ve ilgi çekici bir manzaraya sahiptir.			(Estetik Değerler) 0,623		
S 19: Yeşilirmak çevresinde yer alan Amasya Kalesi, Kral Kaya Mezarları, Tarihi Köprüler, Yalıboyu Evleri, İmarethane gibi yapılar Amasya tarihini yansıtmaktadır.			(Kültürel Miras Değerleri) 0,516		
S 13: Doğal çevreye yakınlaşarak, yeni bitkiler keşfetme imkanı sunar.				(Eğitim Değerleri) 0,826	
S 14: Çiçeklenme, yaprak dökme gibi bitkilerin yıl içinde yaşadıkları değişim, mevsim geçişlerini gözlemleme fırsatı sunar.				(Eğitim Değerleri) 0,638	

S 11: Doğaya yakın olma, su sesi ve kuş seslerini dinleme fırsatı sunar.				(Estetik Değerler) 0,612	
S 6: Yeşilirmak'a, bitkilere, kuşlara yakınlaştırarak, sakinleşme ve dinlenme olanağı sağlar.				(Rekreasyon) 0,516	
S 20: Kent insanının gelenekleri, giyim kuşam, yaşam tarzı ve kültürel özellikleri hakkında fikir edinebilme imkanı sunar.				(Kültürel Miras Değerleri) 0,466	
S 12: Şehzadeler Gezi Yolu'nda yer alan heykeller, şehzade büstleri ve duvar kabartmaları Amasya'nın tarihi ve kültürel yapısı hakkında bilgi edinebilme olanağı tanır.					(Eğitim Değerleri) 0,606
S 15: Yerel mimariye dair bilgi edinebilme olanağı tanır.					(Eğitim Değerleri) 0,582
S 18: İnsanları ve çevreyi izleme imkanı sunar.					(Sosyal İlişkiler) 0,562
S 16: Diğer ziyaretçilerle sohbet etmek, yeni insanlar tanımak için olanak sağlar.					(Sosyal İlişkiler) 0,491
S 17: Aile ve/veya arkadaşlarla vakit geçirmek için ideal bir ortamdır.					(Sosyal İlişkiler) 0,453

3.3. Korelasyon Analizi Bulguları

Kullanıcı özellikleri ile kültürel ekosistem hizmetleri algı dereceleri arasındaki ve kültürel ekosistem hizmetleri kategorilerinin kendi aralarındaki Spearman sıra korelasyonu katsayıları Tablo 5'te sunulmuştur.

Buna göre, yer duygusu alt boyutu sırasıyla; rekreasyon ($r=0,514$, $p<0.01$), estetik değerler ($r=0,433$, $p<0.01$), doğa bilinci ($r=0,580$, $p<0.01$), eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler ($r=0,684$, $p<0.01$) ve yaş ($r=0,220$, $p<0.01$) ile yüksek düzeyde anlamlı pozitif; öğrenim durumu ($r=-0,100$, $p<0.05$) ile orta düzeyde anlamlı negatif ve cinsiyet değişkeniyle ($r=0,114$, $p<0.05$) orta düzeyde anlamlı pozitif ilişki göstermiştir.

Rekreasyon hizmetleri alt boyutu sırasıyla; estetik değerler ($r=0,391$, $p<0.01$), doğa bilinci ($r=0,549$, $p<0.01$), eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler ($r=0,547$, $p<0.01$), yaş ($r=0,161$, $p<0.01$) ile yüksek düzeyde anlamlı pozitif ve öğrenim durumu ($r=-0,138$, $p<0.01$) ile yüksek düzeyde anlamlı negatif ilişki göstermiştir.

Estetik değerler alt boyutu sırasıyla; doğa bilinci ($r=0,218$, $p<0.01$), eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler ($r=0,396$, $p<0.01$), öğrenim durumu ($r=0,184$, $p<0.01$) ile yüksek, cinsiyet değişkeniyle ($r=0,113$, $p<0.05$) orta düzeyde anlamlı pozitif ilişki göstermiştir.

Doğa bilinci alt boyutu sırasıyla; eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler ($r=0,595$, $p<0.01$), yaş ($r=0,166$, $p<0.01$) ve cinsiyet değişkeniyle ($r=0,156$, $p<0.01$) yüksek düzeyde anlamlı pozitif; öğrenim durumu ($r=-0,220$, $p<0.01$) ve aile aylık geliri ($r=-0,131$, $p<0.01$) ile yüksek düzeyde anlamlı negatif ilişkilidir.

Eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler alt boyutu ise sırasıyla; yaş ($r=0,204$, $p<0.01$) ve cinsiyet değişkeniyle ($r=0,139$, $p<0.01$) yüksek düzeyde anlamlı pozitif, öğrenim durumu ($r=-0,132$, $p<0.01$) ile yüksek düzeyde anlamlı negatif ilişki göstermiştir.

Tablo 5: Kullanıcı özellikleri ile kültürel ekosistem hizmetleri algı düzeyleri arasındaki Spearman sıra korelasyonu katsayıları.

	Yer Duygusu	Rekreasyon	Estetik Değerler	Doğa Bilinci	Eğitim Değerleri ve Sosyal İlişkiler
Yer Duygusu					
Rekreasyon	0,514**				
Estetik Değerler	0,433**	0,391**			
Doğa Bilinci	0,580**	0,549**	0,218**		
Eğitim Değerleri ve Sosyal İlişkiler	0,684**	0,547**	0,396**	0,595**	
Yaş	0,220**	0,161**	0,081	0,166**	0,204**
Öğrenim durumu	-0,100*	-0,138**	0,184**	-0,220**	-0,132**
Aile aylık geliri	-0,076	-0,021	0,067	-0,131**	-0,060
Cinsiyet	0,114*	0,091	0,113*	0,156**	0,139**

* İki değişken arasında $p<0.05$ seviyesinde anlamlı ilişki vardır.

**İki değişken arasında $p<0.01$ seviyesinde anlamlı ilişki vardır.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

4.1. Kültürel Ekosistem Hizmetleri Arasındaki İlişkiler ve Katılımcılar Tarafından Algılanma Düzeyleri

Çalışma alanında yerel halk tarafından en güçlü biçimde algılanan kültürel ekosistem hizmeti; yer duygusu, ilham değerleri ve manevi değerler ile ilgili değerlendirmeleri içeren "Yer Duygusu"dur. Bu çalışmada yer duygusundan sonra öne çıkan en güçlü ikinci kültürel ekosistem hizmeti "Rekreasyon"dur. Kentsel alanda yapılmış olan diğer çalışmalarda öne çıkan veya insanlar tarafından en çok algılanan kültürel ekosistem hizmeti kategorisi "Rekreasyon"dur (Beichler, 2015; Bertram ve Rehdanz, 2015; Rall vd., 2017; Ko ve Son, 2018).

Her iki cinsiyet grubunu da kapsayan yerel halkın genelinde, erkeklere ve kadınlara ayrı ayrı yapılan korelasyon analizleri sonucunda da görüldüğü gibi beş kültürel ekosistem hizmetinin arasında yüksek seviyede anlamlı ilişki bulunmakta olup, en güçlü ilişki, yer duygusu ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler arasındadır. Eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler faktörü; özünde alanda vakit geçirerek alanı anlamlandırmaya, yerel mimari, kent tarihi ve kültürel yapısı hakkında bilgi edinirken aynı zamanda sosyalleşerek insanlar ve çevreyle etkileşim halinde olmaya dair değerlendirmelerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Dolayısıyla, mekanı güzergah üzerindeki herhangi bir yer olarak görmekten öte; yaşanan kentin önemli bir kesiti, tarihsel katmanlaşmanın bir tezahürü olarak görerek, merak uyandıran, hakkında bilgi edinme isteği doğuran yönüyle; manevi, ilham verici ve aidiyet hissi uyandıran yönü en güçlü şekilde ilişkiye sahiptir.

Bu çalışmanın aksine, Berlin kentinde gerçekleştirilen benzer çalışmada kültürel miras değerleri, ilham değerleri ve özellikle manevi değerler, rekreasyona göre çok daha düşük bulunmuştur (Rall vd., 2017). Yine Berlin'de yapılan bir diğer çalışmada ise, kültürel miras ve yer duygusunu içeren alt boyut birbiriyle ilişkisi en zayıf küme olarak belirlenmiştir (Riechers vd., 2018).

Berlin, Stockholm, Rotterdam ve Salzburg şehirlerini kapsayan çalışmada ise parkların, manevi hizmetleri sağlamada en az öneme sahip olduğu belirtilmiştir (Bertram ve Rehdanz, 2015).

Güney Kore'de Gwacheon kenti için yapılan çalışmadaki Spearman sıra korelasyonu analizine göre, rekreasyonun diğer değerlerle en güçlü ve en yüksek korelasyona sahip olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber, kültürel miras ve eğitim değerleri de birbirleriyle çok güçlü ilişkiye sahiptir. (Ko ve Son, 2018). Berlin'de yapılan bir diğer çalışmada ise (Rall vd., 2017), doğa deneyimi ve eğitim, diğer değişkenlerle ortadan güçlüye değişen, en yüksek korelasyona sahiptir.

Bu çalışmanın diğerlerinden farklılık göstermesinin öncelikli nedeni; kültürel bağlam ve çalışma alanının kendine has, özel konumudur. Amasya Yeşilirmak kıyısındaki İstasyon Köprüsü ve Künc Köprü arasındaki çalışma alanı, farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve bu tarihsel katmanlaşmanın izlerini en yoğun biçimde taşıyan kentsel sit alanının tam kalbinde yer almakta olup, oldukça özgündür. Ayrıca, yeşil alan kullanıcıları arasındaki farklar da önemlidir; çünkü kültürel ekosistem hizmetleri, gözlemleyen kişinin değerleri, kişisel deneyimler, davranışlar ve yargılar dahil olmak üzere, gözlemcinin özelliklerinden güçlü bir şekilde etkilenmektedir (Dickinson ve Hobbs, 2017). Dolayısıyla, kültürel hizmetler; deneyimler ile alanın etrafındaki "tüm peyzajın" karakterine göre şekillenmektedir (Natural England, 2010). Bir kentsel peyzaj düzenlemesinin rekreasyon fonksiyonuyla öne çıkması öngörülen bir durumken, alanı daha soyut veya manevi yönleriyle değerlendiren hizmetlerin en güçlü biçimde ilişkili olması, bir alanın gözle görülen indikatörler veya yapılacak gözlemlerden çok daha ötede ve kişiye özel anlamlar içerdiği gerçeğini gözler önüne sermektedir.

4.2. Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Demografik Değişkenlerin Kültürel Ekosistem Hizmetleri Algılama Düzeylerine Etkileri

Cinsiyet: Kadınlar, rekreasyon hizmetleri haricinde yer duygusu, estetik değerler, doğa bilinci ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler hizmetlerini erkeklerden daha güçlü biçimde algılamaktadır. Cinsiyetin bu çalışma için önemli, ayırt edici bir değişken olduğu tespit edilmiştir.

Güney Kore'de yapılan çalışmada (Ko ve Son, 2018) kültürel hizmetlerin algılanmasında cinsiyete dayalı önemli bir değişim görülmemiştir. Buna karşın, kültürel ekosistem hizmetleri puanlarının genel olarak kadın katılımcılar için daha yüksek değerlere yönelme eğiliminde olduğu (Rall vd., 2017) Berlin'de yapılan çalışma ile benzer şekilde Amasya'da yapılan bu çalışmada da kadınların rekreasyon hariç diğer dört hizmeti erkeklerden daha yüksek düzeyde algıladığı sonucuna varılmıştır. Planlama çalışmalarında en önemli paydaş olarak görülmesi gereken yerel halk; kadın ve erkek olarak ikiye ayrıldığında, bu çalışmada kadınların mekanı soyut ve somut tüm yönleriyle algıladığı tespit edilmiştir.

Yaş: Yaş, estetik değerler hariç, yer duygusu, rekreasyon, doğa bilinci ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler hizmetleri algılarıyla kuvvetli pozitif korelasyon göstermiştir. Yaş, estetik değerler hizmeti hariç çalışmada belirlenen 4 kültürel ekosistem hizmet alt boyutu için önemli ve etkili bir bağımsız değişkendir. Cinsiyet farkı gözetmeksizin, bireyler yaşlandıkça, kültürel ekosistem hizmetlerine dair farkındalıkları ve algı düzeyleri artmaktadır. Dolayısıyla, ortamı yalnızca sıradan bir fiziki çevreden ibaret değil; sağladığı pek çok kültürel hizmetle beraber bir bütün halinde algılama düzeyi yaşla paralel olarak artmaktadır.

Öğrenim durumu: Eğitim düzeyi, estetik değerler hizmetinin algılanmasında; her iki cinsiyet grubu için anlamlı pozitif etkiye sahip bir bağımsız değişkendir. Örneklemin genelinde öğrenim düzeyi arttıkça, estetik değer hizmeti algısının arttığı belirlenmiştir. Dolayısıyla, daha yüksek öğrenim düzeyine sahip bireylerin alanı; panoramasında yer alan kent tarihini yansıtan kültürel miras öğeleriyle, bakımlı ve temiz tutulan yapısal ve bitkisel peyzaj düzenlemeleriyle, kentsel çevreyi güzelleştiren bir yer ayrıca bu özellikleriyle seyir zevki ve fotoğraf çekimi için güzel, ilgi çekici bir manzaraya sahip bir mekan olarak algıladıkları anlaşılmıştır.

İngiltere'de yapılan çalışmada, tarihi özellikler, insanların güzel yerlere dair anılarında sıklıkla dile getirilmiştir; ancak bunlar, çoğu zaman estetik nitelikleri açısından, tarihi boyutlarına nazaran çok daha değerli görülmüştür (Natural England, 2010). Bu çalışmada da, ankette yer alan Amasya'nın tarihi dokusuna dair değerlendirme, faktör analizinde estetik değerler başlığı altında kümelenmiştir. Benzer şekilde başka bir çalışmada eğitim seviyesinin, estetik değerlerin farkındalığını ve algısını etkilediği bulunmuştur (Van Zanten vd., 2016).

Aile aylık geliri: Korelasyon analizi sonucunda aile aylık gelir düzeyi ve doğa bilinci hizmeti arasında yüksek düzeyde negatif ilişki belirlenmiştir. Dolayısıyla, refah düzeyi veya yaşam standardı yüksek bireyler alanı; doğal çevreye yakınlaşarak yeni bitkiler keşfedebilecekleri, mevsim geçişlerini bitkilerin yıl içinde yaşadıkları değişimle gözlemleyebilecekleri, su sesi ve kuş sesleriyle sakinleşip, dinlenebilecekleri bir ortam olarak algılamamaktadır.

Riechers vd. (2018)'e göre yaş ve eğitim, kültürel ekosistem hizmetlerinin algılanması üzerinde en güçlü olumlu etkiye sahiptir. Bu çalışmada ise yaş, estetik değerler hariç olumlu etkiye sahipken, eğitim düzeyi yalnızca estetik değerler üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Gelir ise; doğa bilinci, kültürel miras, yer duygusu ve kültürel çeşitlilik ile negatif korelasyon göstermiştir. Bu çalışmada da benzer şekilde, gelir düzeyi doğa bilinci kavramı ile negatif korelasyona sahiptir.

Özetle halkın genelinde;

- Yer duygusu en çok algılanan kültürel ekosistem hizmeti olup, en yüksek düzeyde eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler hizmetiyle ilişkilidir.
- Yaş, estetik değerler hariç, yer duygusu, rekreasyon, doğa bilinci ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler hizmetleri algılarıyla kuvvetli pozitif korelasyon göstermiştir. Yaş, estetik değerler hizmeti hariç çalışmada belirlenen 4 kültürel ekosistem hizmet alt boyutu için önemli ve etkili bir bağımsız değişkendir. Cinsiyet farkı gözetmeksizin, bireyler yaşlandıkça, kültürel ekosistem hizmetlerine dair farkındalıkları ve algı düzeyleri artmaktadır. Dolayısıyla, ortamı yalnızca sıradan bir fiziki çevreden ibaret değil; sağladığı pek çok kültürel hizmetle beraber bir bütün halinde algılama düzeyi yaşla paralel olarak artmaktadır.
- Öğrenim durumu, estetik değerlerle kuvvetli pozitif; yer duygusu, rekreasyon, doğa bilinci ile eğitim değerleri ve sosyal ilişkiler hizmetleri algılarıyla kuvvetli negatif korelasyon göstermiştir. Dolayısıyla, öğrenim durumu, çalışmada belirlenen 5 kültürel ekosistem hizmet alt boyutu için önemli ve etkili bir bağımsız değişkendir.
- Kadınlar, rekreasyon hariç, diğer 4 kültürel ekosistem hizmetini erkeklere nazaran daha güçlü biçimde algılamaktadır.

Öneriler;

- Yer duygusu hizmetinin en yüksek düzeyde algılanması sebebiyle, alanın soyut ve somut kültürel miras öğeleriyle oluşan kimliğinin ve kentsel belleğin sürdürülebilirliğinin sağlanması adına, alanda yapılacak planlama ve tasarım çalışmalarında tarihi dokuya ve kültüre uyum azami ölçüde gözetilmelidir.
- Öğrenim durumu daha yüksek bireylerin rekreasyon kültürel hizmetine dair algı düzeylerinin düşük olması sebebiyle, alan rekreasyonel faaliyetler açısından çeşitlendirilmelidir.
- Aile aylık geliri ve bitkisel peyzaj bileşenleriyle bağlantılı doğa bilinci hizmeti arasındaki negatif ilişki alanda bitkisel ve yapısal peyzaj bileşenleri açısından iyileştirmeler yapılması gerekliliği doğurmaktadır. Budanarak çeşitli formlar verilmiş olan egzotik bitki türleri yerine sürdürülebilir ve alanla uyumlu doğal türlerin kullanımına ağırlık verilmelidir.

Sonuç olarak, ankete dayalı bu çalışmada, kültürel ekosistem hizmetlerinin kent sakinleri tarafından algılanma düzeyleri ve bu hizmetlerin birbirleriyle olan ilişkileri yüksek derecede güvenilir bir ölçekle belirlenmiştir. Kültürel ekosistem hizmetleri, Avrupa Peyzaj Sözleşmesine göre yapılan peyzaj tanımında da olduğu gibi "algı" odaklıdır (URL-2, 2003). Bu çalışma, sosyo-ekonomik ve sosyo-demografik yapıdaki değişimin, kültürel ekosistem hizmetlerinin algılanmasında farklılıklar yarattığını ortaya koymuştur. Bir peyzajı, soyut ve somut kültürel bileşenleriyle değerlendirme ve planlama çalışmalarında kültürel ekosistem hizmetlerinden yararlanma gerekliliği açıktır. Kullanıcı profilindeki çeşitliliğin bir peyzajın sunduğu kültürel ekosistem hizmetlerinin algılanmasında yaratmış olduğu farklılık; kent sakinlerinin içinde yaşadıkları kentin bir parçası olduklarını hissettirecek, fark gözetmeksizin halkın tümünü kapsayıcı, katılımcı politikalar üretilmesi gerekliliğini beraberinde getirmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Ament, J. M., Moore, C. A., Herbst, M., Cumming, G. S. (2017) Cultural Ecosystem Services in Protected Areas: Understanding Bundles, Trade-Offs, and Synergies, *Conservation Letters* 10(4): 439–449. DOI: 10.1111/conl.12283
- Bertram, C. and Rehdanz, K. (2015) Preferences for cultural urban ecosystem services: Comparing attitudes, perception, and use, *Ecosystem Services*, Elsevier (12): 187–199. DOI: 10.1016/j.ecoser.2014.12.011.
- Bieling, C., Plieninger, T., Pirker, H., and Vogl, C. R. (2014) Linkages between landscapes and human well-being: An empirical exploration with short interviews, *Ecological Economics* (105): 19–30. DOI: 10.1016/j.ecolecon.2014.05.013
- Buchel, S. and Frantzeskaki, N. (2015) Citizens' voice: A case study about perceived ecosystem services by urban park users in Rotterdam, the Netherlands, *Ecosystem Services*, Elsevier (12): 169–177. DOI: 10.1016/j.ecoser.2014.11.014.
- Dickinson, D. C., and Hobbs, R. J. (2017) Cultural ecosystem services: Characteristics, challenges and lessons for urban green space research, *Ecosystem Services* (25): 179–194. DOI: 10.1016/j.ecoser.2017.04.014
- Güzelci, O. (2012) Amasya Yalıboyu Evleri Üzerine Bir Biçim Grameri Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kalaycı, Ş. (2006) SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri Kitabı. Dinamik Akademi, 8.Baskı.
- Karlier, G. (2017) Kent Parkları Kavramı ve Bursa Kent Parklarında Kullanıcı Memnuniyetinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Ko, H. and Son, Y. (2018) Perceptions of cultural ecosystem services in urban green spaces: A case study in Gwacheon, Republic of Korea, *Ecological Indicators*, Elsevier (91): 299–306. DOI: 10.1016/j.ecolind.2018.04.006.
- Langemeyer, J., Baró, F., Roebeling, P., Gómez-Baggethun, E. (2015) Contrasting values of cultural ecosystem services in urban areas: the case of Park Montjuïc in Barcelona, *Ecosystem Services* (12): 178–186. DOI: 10.1016/j.ecoser.2014.11.016.
- (MEA) Millennium Ecosystem Assessment (2005) *Ecosystems and Human Wellbeing: Biodiversity Synthesis*, World Resources Institute, Washington, DC.
- Natural England (2010) *Experiencing landscapes: towards a judgement-making framework for 'cultural services' and 'experiential qualities'*, Natural England Commissioned Report NECR045, (December), 1–124.
- Özsüle, Z. (2005) Geleneksel Yerleşimlerin Korunması Açısından Kültürel Peyzaj Değerlendirmesi: Mudanya Örneği, Doktora Tezi, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Plieninger, T., Dijks, S., Oteros-Rozas, E., Bieling, C. (2013) Assessing, mapping, and quantifying cultural ecosystem services at community level, *Land Use Policy* (33): 118–129. DOI: 10.1016/j.landusepol.2012.12.013
- Rall, E., Bieling, C., Zytynska, S., Haase, D. (2017) Exploring city-wide patterns of cultural ecosystem service perceptions and use, *Ecological Indicators*, Elsevier (77): 80–95. DOI: 10.1016/j.ecolind.2017.02.001
- Riechers, M., Barkmann, J. ve Tschardtke, T. (2018) Diverging perceptions by social groups on cultural ecosystem services provided by urban green, *Landscape and Urban Planning*, Elsevier (175): 161–168. DOI: 10.1016/j.landurbplan.2018.03.017
- Schmidt, K., Walz, A., Martín-lópez, B., Sachse, R. (2017) Testing socio-cultural valuation methods of ecosystem services to explain land use preferences, *Ecosystem Services* (26): 270–288. DOI: 10.1016/j.ecoser.2017.07.001

- Smith, M., Ram, Y. (2017) Tourism, landscapes and cultural ecosystem services: a new research tool, *Tourism Recreation Research* 42(1):113–119. DOI: 10.1080/02508281.2016.1253206
- URL-1, (2018). <http://www.amasya.gov.tr/>, (accessed in: 08.09.2018), (In Turkish).
- URL-2, (2003). <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4881.html>, (accessed in: 10.09.2020), (In Turkish).
- Van Zanten, B.T., Zasada, I., Koetse, M.J., Ungaro, F., Hafner, K., Verburg, P.H. (2016) A comparative approach to assess the contribution of landscape features to aesthetic and recreational values in agricultural landscapes, *Ecosystem Services* (17): 87–98. DOI: 10.1016/j.ecoser.2015.11.011
- Vos, W. and Meekes, H. (1999) Trends in European Cultural Landscape Development: Perspectives for a Sustainable Future, *Landscape and Urban Planning*. DOI: 10.1016/S0169-2046(99)00043-2
- Vural, H. (2012) Tarım ve Gıda Ekonomisi İstatistiği. Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Notları, 107(1): 116.
- Yılmaz, A., ve Şahin, K. (2009) Samsun Şehri ve Yakın Çevresinde Turizm ve Turist Algılaması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research* 2(7): 345–358. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/yilmaz_ali_ksahin.pdf
- Zwierzchowska, I., Hof, A., Ioj, I., Mueller, C., Poni, L., Breuste, J., and Mizgajski, A. (2018) Multi-scale assessment of cultural ecosystem services of parks in Central European cities, *Urban Forestry & Urban Greening* (30): 84–97. DOI: 10.1016/j.ufug.2017.12.017

6. EXTENDED ABSTRACT

The Millennium Ecosystem Assessment (MEA) mentions that the importance of cultural services and values, which provide opportunities to better understand human-ecosystem interactions by linking them with cultural, spiritual and religious belief systems, is currently not recognized in landscape planning and management. Based on this, Amasya, which was home to many civilizations, inspired this study with its original natural and cultural texture, and the material of the study was designated as Amasya Yesilirmak Riverfront. The aim of the study was to determine the perception levels of cultural ecosystem services by urban residents, the relations of the services with each other and the changes of perceptions depending on the characteristics of participants with a valid and reliable scale.

This was a descriptive study and the survey method was used in the research. At least 383 people were identified as the number of samples required in the city center with a population of 109.240. A total of 415 participants, 244 males and 171 females between the ages of 16-75, were selected by random sampling method. Survey questions which based on different sources on the topic edited in two groups. The first part included a personal information form consisting of 10 questions and the second part included 29 questions created to measure user perception based on MEA classification. The surveys were applied based on face-to-face interviews and SPSS 22.0 package programme was used to evaluate the obtained data.

Firstly, Kolmogorov-Smirnov test was applied to test the normality of the data group used in the study. Subsequently, cross tables showing the user profile were prepared. "Reliability Analysis" was performed to evaluate the characteristics and reliability of the survey used in the measurement. The "Alpha (α) model" (Cronbach Alpha Coefficient) was used in this analysis. Then, "Factor Analysis" was applied in clustering the questions under the main types of ecosystem services into certain groups. Finally, "Spearman's Rank Correlation Analysis" was applied to determine the relationship between the sub-dimensions of cultural ecosystem services, which emerged with the factor analysis, and the relationship between these sub-dimensions and the characteristics of the participants.

As a result of the Kolmogorov-Smirnov test, Sig. values were less than 5%, so the data did not normally distributed. 29 questions in the survey were analyzed using the Alpha (α) model (Cronbach Alpha Coefficient) and found a Cronbach Alpha value of 0.933. This value proved that the survey used in the study was highly reliable. As a result of the factor analysis, 29

questions under 8 type of cultural ecosystem services, were clustered under 5 factors. These were "sense of place", "recreation", "aesthetic values", "awareness of nature" and "educational values and social relations". Moreover, the most perceived cultural ecosystem service was "sense of place".

According to the results of the Spearman's Rank Correlation Analysis, "sense of place" was most correlated with educational values and social relations sub-dimension. Age, with the exception of aesthetic values, had strong positive correlations with perceptions of sense of place, recreation, awareness of nature, educational values and social relations services. Regardless of gender, as individuals age, their awareness and perception levels of cultural ecosystem services increase. While educational status having strong positive correlation with aesthetic values; it had strong negative correlation with sense of place, recreation, awareness of nature, educational values and social relations services. Thus, educational status was an important and effective independent variable for the 5 cultural ecosystem service sub-dimensions identified in the study. According to gender, women perceived the other 4 cultural ecosystem services more strongly than men, except for recreation.

In conclusion, the perception levels of cultural ecosystem services by urban residents and the relationships of these services with each other were determined with a highly reliable scale. This study revealed that the change in participants' socio-economic and socio-demographic structure creates differences in the perception of cultural ecosystem services. The necessity of benefiting from cultural ecosystem services in planning a landscape with its intangible and tangible cultural components is obvious. The difference created by the diversity in the user profile in the perception of the cultural ecosystem services leads to the need to create inclusive, participatory policies that will make urban residents feel that they are part of the city in which they live, without any discrimination.